

Sigdal kommune

PLAN FOR ET TRYGT OG GODT SKOLEMILJØ

FOR SKOLENE
I
SIGDAL

1. Lovverk og sentrale begreper

1.1 Dette sier loven:

FNs barnekonvensjon:

FNs barnekonvensjon gjelder som norsk lov, og skal legges til grunn for alt arbeid for og med barn og ungdom. FNs barnekonvensjon slår fast at barn og unge har rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, beskyttelse og selv-realisering. Krenkelser og mobbing svekker disse rettighetene.

Artikkel 3 og 12: Barnets beste og barns rett til å gi uttrykk for sin mening:
«Barnets beste» skal alltid være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. I vurderingen av «barnets beste», skal barnets eget syn på saken tillegges behørig vekt. Vekten av barnets mening vurderes ut fra alder, modenhet og forståelse av konsekvenser av egne valg, styrken av barnets ønske og fastholdelsen i det. Barnet skal gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et egnet organ.

Opplæringsloven kapittel 9A

Formålet med opplæringsloven kapittel 9A er å gi elever i grunnskolen og videregående opplæring et trygt og godt skolemiljø. Elevene skal ha minst like godt vern av sitt miljø som arbeidstakere har gjennom arbeidsmiljøloven.

9a-1: Virkeområder

Kapitlet gjelder for elever i grunnskolen, og den videregående skolen. Kapitlet gjelder også for elever som deltar i leksehjelpordninger og skolefritidsordninger.

9a-2: Retten til et trygt og godt skolemiljø

Alle elever i grunnskole og videregående skole har rett til et godt fysisk og psykososialt miljø, som fremmer helse, trivsel og læring.

Skolens psykososiale miljø handler om hvordan ansatte og elever oppfører seg overfor hverandre på skolen, SFO, leksehjelpordninger og skoleveien. Det fokuseres på de mellommenneskelige forholdene, det sosiale miljøet og hvordan elever og ansatte opplever dette. Den enkelte elevs subjektive opplevelse av det psykososiale miljøet avgjør om miljøet er godt nok.

9a-3: Nulltoleranse og systematisk arbeid

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helse, miljø og trygghet til elevene, slik at kravene i kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvar for at dette blir gjort.

9a-4: Aktivitetsplikten

Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring. For å sikre elevene denne retten, har skolen en aktivitetsplikt etter oppl.§9A-4. Formålet med denne aktivitetsplikten, er å sikre at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det trygt og godt på skolen.

Skolens aktivitetsplikt er delt i fem handlingsplikter:

FØLGE MED: Dette innebærer bl.a. at alle ansatte må følge ekstra nøye med, og aktivt observere hvordan eleven agerer hver for seg og sammen på ulike arenaer i skolen. Skolen har plikt til gjennom et systematisk arbeid å forebygge og avdekke gjennom «å følge med». Dette kan gjøres med et ekstra skjerpet blikk i hverdagen, bry seg, og ved å bruke verktøy som f.eks. *Spekter og Innblikk*.

GRIBE INN: Gjelder alle som arbeider på skolen. Handlingen skal skje umiddelbart, og den skal være rettet mot å stoppe en situasjon som pågår der og da, og er forholdsvis akutt.

VARSLER: Ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal alle som arbeider på skolen varsle rektor, eventuelt til den på skolen rektor har delegert oppgaven til. Det er lav terskel for hva som skaper «mistanke» eller «kjennskap til». Plikten må ses på i sammenheng med «å følge med». Dersom voksne på skolen krenker elever, er det en skjerpet aktivitetsplikt. En kan ikke snu seg vekk dersom en elev utsettes for krenkende handlinger fra en voksen på skolen. Den voksnes lojalitet må gå i barnas favør, og plikten til å varsle rektor inntreffer umiddelbart. Dersom det er en i skolens ledelse som står bak en krenkelse, skal den som får mistanke, varsle skoleeier direkte.

UNDERSØKE: Skolen har plikt til å undersøke saken ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Dvs. skolen har plikt til å undersøke mer enn de tilfellene der en elev er utsatt for mobbing og krenkelser. Undersøkelsen skal få fram fakta om situasjonen, bakgrunn for elevens opplevelse, og hvilke forhold i elevens omgivelser som påvirker hvordan han eller hun opplever skolemiljøet. Dette omfatter også forholdet tilbake i tid, utenfor skoletiden eller skoleområdet, dersom dette påvirker elevens hverdag på skolen. Elevens mening og opplevelse må ses i sammenheng med Grunnlovens §104 og Barnekonvensjonens artikkel 3 og 12.

SETTE INN EGNENDE TILTAK: Tiltaksplikten utløses ved at en elev selv sier i fra, eller skolens undersøkelse viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Hvordan barnet faktisk har det, avgjør retten til tiltak. Noen barn insisterer på at alt er ok, selv om det åpenbart ikke er det. Dette må ses opp mot «barnets beste», som skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid med å oppfylle aktivitetsplikten. Tiltakene må følges opp, virkningene evalueres, og eventuelt nye tiltak settes inn, dersom det er nødvendig. Tiltaksplikten gjelder kun tiltak på skolen, og løper så lenge en elev ikke opplever å ha det trygt og godt der.

Aktivitetsplikten innebærer at skolen skal sørge for elevenes medvirkning. Dette gjøres ved at involverte elever blir hørt, og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolen sitt arbeid. Skolen må ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten, jf. barnekonvensjonen.

Skolen har også et todelt dokumentasjonskrav. Det stilles både krav om at skolen lager en skriftlig plan når det settes inn tiltak i en sak, og at skolen mer overordnet dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten. Kravene til dokumentasjon gjør at skolen senere kan vise hva de har gjort, og det kan blant annet bidra til en faglig forsvarlig og hensiktsmessig praksis ved skolene.

Det er skjerpet aktivitetsplikt i saker der ansatte krenker elever, jf. Oppl. §9A-5. Dersom en som arbeider på skolen får mistanke om, eller kjennskap til, at en annen som arbeider på skolen utsetter en elev for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks varsle rektor, som igjen varsler skoleeier.. Hvis det er en i ledelsen som står bak krenkelsen, skal skoleeier varsles direkte av den som fikk mistanke om, eller kjennskap til krenkingen.

1.2 Sentrale begreper:

MOBBING: Med mobbing eller plaging forstår vi psykisk og /eller fysisk vold rettet mot et offer, utført av enkeltpersoner eller grupper. Mobbing forutsetter et ujevnt styrkeforhold mellom offer og plager, og at episodene gjentas over tid (Olweus og Roland 1993; Smith, 2005)

KRENKELSE: Ordet krenkelse benyttes når det skjer et overtramp mot en rettighet du har, i denne sammenheng for eksempel retten til et trygt psykososialt skolemiljø. Som fenomen, er krenkelse grovt sett all opplevelse av ubehag og ydmykelse, forårsaket av, eller via andre mennesker og menneskers systemer. Det å tvinge noen til å bli med på, eller la seg utsette for handlinger de ikke ønsker, eller å karakterisere en person med nedsettende ord og beskrivelser, er også krenkelser.

TRAKASSERING: Trakassering er å forulempe, ergre eller plage, og kan ha en rekke forskjellige former. Trakassering er definert som «handling, unnlater, eller ytringer, som virker eller har til formål å virke krenkende, skremmende, fiendtlige, nedverdiggende eller ydmykende». Trakassering kan være enten en isolert eller gjentatt hendelse.

DISKRIMINERING: Forskjellsbehandling eller diskriminering innebærer at en person eller gruppe av personer særbehandles eller behandles på særskilt vis, kun eller hovedsakelig på grunn av gruppetilhørighet, eller andre faste personlige egenskaper. Eksempler på forskjellsbehandling, er diskriminering av personer på grunn av etnisk eller religiøs tilhørighet, seksuell orientering, alder, funksjonsevne eller kjønn.

2. Skolens forebyggende arbeid for et trygt og godt skolemiljø

TILTAK	ANSVAR	TIDSPUNKT
Skolenivå		
Gjennomgang av skolens generelle plan for skolemiljøet	Rektor	Høstens personalmøte
Revidere den enkelte skoles handlingsplan for forebyggende arbeid	Rektor	Ved skolestart
Alle ansatte skal ha kunnskap om §9A i Opplæringsloven, og de plikter hver enkelt har	Rektor	Høstens personalmøte
Gjennomgang av skolens regler og rutiner (Ordensreglement, bussreglement, brannrutiner, skolens grenser....)	Rektor	Høstens personalmøte
Skolen skal ha fokus på klasseledelse, utvikling av gode arbeidsvaner og et utviklende læringsmiljø	Alle ansatte	Hele skoleåret
Fokus på å bygge gode relasjoner mellom: -ansatt-ansatt -ansatt-elev -elev-elev -ansatt-foresatt	Alle ansatte	Hele skoleåret
Klasse-/skolemiljø er tema på alle foreldremøter	Kontaktlærer	Foreldremøtene
LP-modellen (Læringsmiljø og pedagogisk analyse) benyttes som et verktøy.	Alle	Ved behov
Tilsyn av elevene i friminuttene og ved bussene	Alle ansatte	Hele skoleåret
Fast møtedag for helsesøster	Helsesøster	Hele skoleåret
Faste kontaktmøter med PPT	Rektor	Hele skoleåret
Overganger: barnehage-barneskole, barneskole- ungdomsskole, ungdomsskole- videregående. Skolene har egne planer for overganger og oppstart av skoleåret.	Rektor/ rådgiver	Vår/høst

Fokus på nettvett og bruk av sosiale medier (iktplan.no)	Alle ansatte	Kontinuerlig
Følge med og melde fra om observasjoner (loggføring)	Alle ansatte	Kontinuerlig
Elevnivå		
Elevråd	Kontaktlærer for elevråd	Etableres rett etter skolestart
Elevdeltakelse i skolens rådsorganer og BUKS (Barn og unges kommunestyre)	Rektor	Etter plan
Gjennomgang av skolens regler og rutiner	Kontaktlærer	Ved skolestart
Elever og lærer utarbeider klasseregler	Kontaktlærer	Ved skolestart
Arbeid med holdningsskapende arbeid (Mitt valg, Sosial plan, MOT)	Alle ansatte	Kontinuerlig
Sosiale fellesaktiviteter	Alle ansatte	Hele skoleåret
Elevsamtaler og utviklingssamtaler	Kontaktlærer /faglærer	Kontinuerlig
Kartlegginger av elevens læringsmiljø (Elevundersøkelsen, trivselsundersøkelser, SPEKTER)	Kontaktlærer / team/ rektor	Etter plan
Opplæring i nettvett og sosiale medier	Kontaktlærer/ faglærer	Kontinuerlig
Foresatte		
Skolen legger til rette for samarbeid med andre rådsorganer på skolen	Rektor	Ved skolestart
Deltakelse i klassens sosiale tiltak	Foresatte	Etter klassens plan
Foresatte orienteres årlig om skolens plan for et trygt og godt skolemiljø	Rektor	Ved skolestart
Klasse-/skolemiljø er tema på alle foreldremøter	Kontaktlærer/ foreldre-kontakter	Etter plan
Bevisstgjøring og refleksjon rundt nettvett og sosiale medier	Kontaktlærer /foresatte/ rektor	Kontinuerlig

3. Prosedyre ved mistanke om krenkelser– aktivitetsplikten inntre

Tiltak	Ansvar	Tidspunkt
1. Gripe inn og varsle	Alle ansatte	Snarlig
2. Systematisk undersøkelse og loggføring	Alle ansatte Kontaktlærer har ansvar for å føre aktivitetsloggen Rektor orienteres	Snarlig
3. Samtale med den vi mistenker har blitt utsatt for krenkelser 3a. Ubegrunnet mistanke – ingen tiltak 3b. Ved reell mistanke – igangsette aktivitetslogg og tiltak (dokumentasjonsplikt – referater og logg)	Kontaktlærer, kan eventuelt delegeres til andre ansatte på skolen som eleven har god relasjon til Rektor orienteres	Snarlig
4. Samtaler gjennomføres med - den krenkede - den som krenker Dersom flere er involvert, skal det snakkes med en av gangen. Formålet med samtalerne er å gi beskjed om at handlingen er uakseptabel og at den må opphøre umiddelbart	Kontaktlærer, kan eventuelt delegeres til andre ansatte på skolen som eleven har god relasjon til Rektor orienteres	Snarlig
5. Informasjon til og samtale med foresatte og eventuelt elev	Kontaktlærer	Snarlig
6. Utarbeide skriftlig tiltaksplan (bruk mal) som skal inneholde: a) hvilket problem tiltakene skal løse b) hvilke tiltak skolen har planlagt c) når tiltakene skal gjennomføres d) hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene e) når tiltakene skal evalueres	Kontaktlærer og rektor	Så fort som mulig og innen 5 arbeidsdager

7. Dersom handlingene ikke opphører, gjentas punkt 3-4, og nye tiltak føres inn i tiltaksplanen	Kontaktlærer og rektor	
8. De involverte følges tett opp til eleven ikke lenger opplever krenkelse	Kontaktlærer, faglærer, assistent	Så lenge det er behov
9. Vurdere om det skal arbeides med klassemiljøet	Kontaktlærere og rektor	
10. Informasjon til skolesjef ved alvorlige hendelser, som for eksempel: alvorlig skade, krenkelser og §9a-5(skjerpet aktivitetsplikt)	Rektor	Umiddelbart
11. Informasjon til skolesjef dersom en i skoleledelsen står bak krenkelsen	Alle	Umiddelbart
11. Dersom skolen trenger mer kompetanse, kan saken meldes til PPT, helsesøster, Skolemiljøteam, Skolebarnsforum, mobbeombudet i Buskerud	Rektor	Vurderes kontinuerlig

Interne dokumenter – arbeidsskjemaer for de ansatte:

- [Aktivitetslogg](#)
- [Tiltaksplan](#)